

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА ІРИНИ МИКОЛАЇВНИ КУЧЕРЕНКО

13 липня минув рік з дня смерті Ірини Миколаївни Кучеренко — відомого українського правника, доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, провідного наукового співробітника Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України.

Ірина Миколаївна народилася 13 грудня 1956 р. у м. Києві. Після закінчення у 1974 р. середньої школи № 8 м. Києва розпочала трудову діяльність у правоохоронних органах — працювала секретарем прокуратури Жовтневого району м. Києва, завідувачем канцелярії прокуратури Московського району

м. Києва, інспектором Міністерства внутрішніх справ УРСР.

З 1976 р. до 1982 р. навчалася на юридичному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, отримала диплом з відзнакою за спеціальністю «правознавство», їй було присуджено кваліфікацію юриста. Ірина Миколаївна завжди згадувала своїх вчителів найтеплішими словами, серед яких називала імена Т. Лісниченко, П. Індиченка, Є. Мельник, Д. Бобрової, О. Підопригори, М. Штефана, В. Янчука, В. Мунтяна, Я. Шевченко.

Після закінчення навчання працювала стажистом народного судді Мінського районного народного суду міста Києва, нотаріусом Київської нотаріальної контори № 1, консультантом

відділу юстиції Київського міськвиконкому.

З 1985 р. і до останніх днів І. Кучеренко працювала в Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України (АН УРСР). З січня 1985 р. до листопада 1990 р. працювала на посаді молодшого наукового співробітника, з 1990 р. до 1993 р. — на посаді наукового співробітника, з 1993 р. до 2005 р. — на посаді старшого наукового співробітника, з квітня 2005 р. і до останніх днів — на посаді провідного наукового співробітника Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Ірина Миколаївна любила Інститут, свою справу, була надійним товаришем співробітникам.

У 1989 р. успішно захистила кандидатську дисертацію у спеціалізованій вченій раді при Харківському юридичному інституті ім. Ф. Е. Дзержинського

на тему «Жилищные правоотношения в жилищном строительном кооперативе» і продовжила дослідження проблем житлового законодавства, розпочаті в Інституті такими вченими, як Т. Лісниченко і С. Ландкоф.

Праці І. Кучеренко, присвячені правовим проблемам житлової кооперації, будівництва житла, права власності на житло та його спадкування, надруковані в провідних фахових юридичних виданнях, монографіях та довідниках, стали підґрунтям для сучасних досліджень молодих науковців. І хоча коло інтересів І. Кучеренко не обмежувалося проблемами житлового права, вона до останнього часу виступала з пропозиціями про удосконалення житлового законодавства шляхом експертної оцінки законопроектів з організаційно-правового забезпечення реалізації державної житлової політики України, праці в робочих групах з підготовки проекту Житлового кодексу України, проведення теоретичних досліджень. Крім цього, І. Кучеренко була неперевершеним радником зі спірних житлових питань — надавала допомогу друзям, науковим співробітникам не тільки Інституту, в якому працювала, а й інших установ НАН України. Ніколи не відмовляла в наданні висновків з цих питань громадянам, що звертались із запитами до Інституту.

З початку 90-х років XX ст. І. Кучеренко творчо працює над законопроектами щодо визначення класифікації юридичних осіб, врегулювання створення, діяльності та припинення юридичних осіб. Вона стояла біля витоків становлення системи законодавства про юридичні особи, працюючи над проектами Законів «Про підприємства в Українській РСР», «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)», «Про господарські товариства», «Про державні унітарні підприємства», «Про акціонерні товариства», «Про корпоратизацію комунальних підприємств, що провадять діяльність у сфері водо-, теплопостачання та водовідведення», над проектом Цивільного кодексу України, Класифікатором організаційно-правових форм господарювання та законопроектами щодо удосконалення названих та інших нормативно-правових актів.

Новаторські підходи у науці та законотворчій діяльності, ґрунтовне знання вітчизняного законодавства та законодавства пострадянських країн дозволили І. Кучеренко втілити на практиці мрію про власну консалтингову фірму. Створена нею у 1991 р. Приватна науково-інформаційна юридична фірма «Інюрком» стала однією з перших в Україні, яка надавала правову допомогу фізичним та юридичним особам з питань застосування цивільного, цивільного процесуального, господарського, сімейного законодавства. Якість роботи І. Кучеренко як підприємця неодноразово відзначалася подяками Київського міського голови та Шевченківської районної державної адміністрації м. Києва.

Активно працюючи в науці цивільного права, глибоко вивчаючи наукові праці класиків цивілістики, відслідковуючи новітні дослідження вітчизняних науковців, беручи участь у законотворчій роботі, здійснюючи викладацьку діяльність та займаючись юридичною практикою, у 2004 р. Ірина Миколаївна захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему «Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права».

І. Кучеренко багато сил віддала викладацькій роботі та підготовці науково-педагогічних кадрів. Її лекції пощастило відвідувати студентам Київського університету права НАН України, Хмельницького університету управління та права, Київського університету туризму, економіки і права. Багато зі студентів у подальшому підготували та захистили кандидатські дисертації під керівництвом І. Кучеренко. Згадуючи лекції Ірини Миколаївни, учні зазначають, що вони будувалися не тільки з огляду на необхідність викладення засад цивільного та підприємницького права, а й у зв'язку з вимогами практики, потребами життя, з критичним підходом до усталених понять у науці, прогалин та суперечностей законодавства.

Про професіоналізм Ірини Миколаївни свідчать також роботи підготовлених нею науковців — 19 кандидатів юридичних наук, які працюють у провідних навчальних закладах, наукових установах, органах державної влади. Доброзичливі, дружні та ділові відносини між Учителем і учнями зберігалися до останнього дня життя Ірини Миколаївни.

Науковий, викладацький та практичний досвід Ірини Миколаївни став у нагоді багатьом її учням та колегам. Ірина Миколаївна часто виступала офіційним опонентом на захисті дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора юридичних наук. Десять років свого життя вона присвятила обов'язкам вченого секретаря спеціалізованої вченої ради при Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Вона була членом декількох спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій.

За період наукової діяльності Ірина Миколаївна написала понад 140 наукових праць, серед яких — індивідуальна монографія, розділи та глави у колективних монографіях, науково-практичних коментарях, довідникових та енциклопедичних виданнях тощо. І. Кучеренко багаторазово ставала лауреатом премій на краще юридичне видання у номінаціях «Юридичний довідник», «Юридичні колективні монографічні видання», «Науково-популярні, науково-практичні і довідникові видання в галузі права» за конкурсом, оголошеним Спілкою юристів України, лауреатом Премії імені Ярослава Мудрого за підготовку та видання підручників для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти за конкурсом, оголошеним НАПрН України і Національним університетом «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

За вагомих особистий внесок у розвиток конституційних засад української державності, багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм у захисті конституційних прав і свобод людини і громадянина Ірині Миколаївні у 2009 р. Указом Президента України було присуджено високе звання заслуженого юриста України, а у 2011 р. було присуджено почесне звання професора.

У нашій країні постать Ірини Миколаївни відома і znana як серед наукової громадськості, так і в колі юристів-практиків, державних службовців, підприємців, які досягли професійної майстерності завдяки їй.

Ірина Миколаївна була людиною освіченою, шанованою, мала сміливість та наполегливість у науковій творчості. Друзі, колеги, рідні Ірини Миколаївни

знали її не тільки як надійного і доброзичливого товариша, високоморального і принципового, вимогливого і справедливого колегу, який намагався стати на перешкоді посередності, завжди захищав право висловити власну точку зору, а й як гостинну господиню, вірну дружину, турботливу доньку, сестру та тітку.

Ми завжди пам'ятатимемо цю видатну, мудру людину, яка повсякчас була готова прийти на допомогу. Людину, чия доброта, чесність та порядність залишатиметься зразком для усіх.

Світла їй пам'ять.

Від імені друзів та колег —

С. Морозова

*кандидат юридичних наук, науковий консультант
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ*